

GRØNN KULTURARV: HAGEN til pryd og nytte

Nettverkssamling i Nasjonalt museumsnettverk for kulturlandskap

Lillehammer, Gjøvik, Vestre Toten, Helgøya, Hamar

«For det er lykken ved at være en drømmer, at saa hedt kan ingen anden nyde al sommerens sol og deilighet. Ti jeg forstaar da, jeg føler det naar solen skinner paa mig, at af jord er jeg tagen og til jord skal jeg blive, og det er en hellig handling for mig at lægge min haand paa den solvarme muld, og at jeg, jordens barn favner min egen æt, naar jeg lægger min haand om en blomsterstængel.» Sigrid Undsets brev til Andrea Heiberg, 3. april 1900. Foto: Museet Bjerkebæk, forfatter og nobelprisvinner Sigrid Undsets hjem. Foto: Camilla Damgård, SLM.

Velkommen til den 21. samlingen i nasjonalt museumsnettverk for kulturlandskap

HAGEN har mange fasetter, den rommer både kunst og natur, pryd og nytte. Hagen er sammensatt av levende materiale, som er del av naturens kretsløp – den omvandles, dør og fornyes, den følger årstidenes gang. Hagen er levende miljøer, som blir preget av det vi gjør, vår bruk, og i høyeste grad av det vi ikke gjør – våre handlinger preger økologi og landskapsbilde og vegetasjonen har sin egen livssyklus i takt med tida som går.

Hagen kommer i mange former: herregårdshagen og kongens hage, prestegårdshager og en rabarbra bak et fjøs, beredskaphage, hverdagshage og nyttehagen, pallekassehage, byhagen og landskapspark. Å ha en hage er å anvende naturen, å gi den en form. Hagen er rom for fellesskap,

samskaping og bærekraftig utvikling. Museer forvalter, skjøtter og utvikler et mangfold av hager. Hagen er hovedtema ved årets samling i kulturlandskapsnettverket.

Med Stiftelsen Lillehammer museum: Bjerkebæk og Maihaugen, Mjøsmuseet: amtmannsgården Steinberg og Anno museum: Kirsten Flagstad Museum og Domkirkeodden som vertskap inviterer vi til årets samling med *hagen* som hovedtema. Vi ønsker å tematisere hvordan hagen er del av kulturlandskap, hagers kulturhistorie, forvaltning og skjøtsel og hagen som møteplass og sted for bærekraftig utvikling.

Samlingen vil kaste lys over tema fra ulike innfallsvinkler:

- Formidling, forvaltning, forskning og fornying: hager som kulturlandskap.
- Skjøtsel av hager, biologisk mangfold.
- Hagehistorie: fra småhager til kuratering av det større landskapet.
- Hagen som del av sosial, økonomisk og klimatisk, institusjonell bærekraft – hagen som møteplass.
- Fremtidens hager, matsikkerhet og beredskapshager.
- Hagens håndverk, redskaper og kunst.

Målgruppa for samlingen er museumsbønder, museumsgartnere, håndverkere, konservatorer, formidlere/museumspedagoger, samlingsforvaltere og ledere i museumssektoren. Vi ønsker også velkommen eksterne samarbeidspartnere og fagfolk innenfor forvaltning og myndigheter.

PROGRAM

Samlingens første dag er i Publikumsbygget til Bjerkebæk tegnet av arkitekten Carl-Viggo Hølmebakk.

Mandag 2. september 2024, Bjerkebæk, Sigrid Undsets hjem

12:00 **Lunsj**

12:45 **Velkommen til Lillehammer!**

Audun Eckhoff, direktør Stiftelsen Lillehammer Museum (SLM)

Kristin Brandtsegg Johansen, konservator for dikterhjemmene Bjerkebæk og Aulestad

13:00 **Hage og hagekunst og deres betydning for norsk kulturlandskap**

Annegreth Dietze-Schirdewahn, professor School of Landscape Architecture, NMBU, leder av Historical Archive of Norwegian Landscape Architecture og ansvarlig for Baroniet Rosendals hage.

13:30 **Kaffe/te og beinstrekk**

13:45 **Hager på seks minutter**

Alle deltagende museer inviteres til å holde en presentasjon om et prosjekt, samarbeid, muligheter og utfordringer knyttet til arbeid med hager.

14:45 **Den myndige timen**

Innlegg fra, og samtale med, representanter fra offentlig forvaltning. Her ønsker vi å ta for oss muligheter og utfordringer med skjøtsel av ulike typer hageanlegg på museum (i tillegg til kulturlandskap generelt). Vi spør blant annet: hvordan kan museene og myndighetene samarbeide for å ivareta disse anleggene? Og hvordan skal museene ta vare på historiske sorter som levende samlinger; hvem har egentlig ansvaret for disse og hvordan skal disse sikres for framtida?

Museene opplever også at det er tilgjengelige midler for å opprette eller restaurere historiske hageanlegg, men vansker med å skaffe driftsmidler for å holde anleggene ved like. Hvordan kan museene jobbe for å få økte driftsmidler til langvarig skjøtsel? Hvordan bidra til institusjonell bærekraft for hagen?

Hva skal til for å gi hageanlegg og kulturlandskap status som museumssamling? Hvilke konsekvenser vil dette ha (eller bør dette ha) for skjøtsel, driftsmidler, forskning og formidling, og hvor og hvordan bør anleggene dokumenteres?

15:45 **Kaffe og beinstrekk**

16.15 **JORDSANS: utstillinger, folkeforskning og museologi**

Elise Matilde Malik, er Ph.d. ansatt ved Vitenparken, campus Ås i samarbeid med Senter for museumsstudier og forskningsmiljøet tilknyttet miljøhumaniora ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo.

16:40 **Utdanning i «historiske gartnerfag», Norges grønne fagskole Veia**

Kjell Anders Lier, Fossesholm herregård/Buskerudmuseene og Veia

17.00 **Omvisning i hagen og Sigrid Undsets Bjerkebæk - samtale om rekonstruksjon og visjoner**

Gartner Bjørn Mølmen, museumsgartner, SLM.

Kristin Brandtsegg Johansen, konservator for dikterhjemmene Bjerkebæk og Aulestad, SLM.

18:15 Slutt - Mulighet for å gå til hotellet

19:30 **Hageselskap på Bjerkebæk: Til bords med Undset**

Amtmannsgarden Steinberg, Mjøsmuseet, er en av de mest autentiske og komplette gardsanleggene fra 1814-generasjonen med bygninger, park, gravsted og et helhetlige kulturlandskap med jorder, beiter og skogen. Foto: <https://mjosmuseet.no/steinberg>.

Tirsdag 3. september, Maihaugen

09:00 Presentasjon av Maihaugen og programmet for dagen

Auditoriet, Maihaugen

Kjell Marius Mathisen, avdelingsleder kulturhistorisk avdeling, SLM.

Kristina Skåden, førstekonservator NMF, Maihaugen.

09:15 Vandring i friluftsmuseet Maihaugen med innlagte poster som belyser museale hager.

- 1915-talls villaen og *arts and crafts* hager i distriktet ved *Ingeborg Sørheim*, Norges grønne Fagskole ved Moelv og *Else Braut*, konservator NMF, Maihaugen.
- 1900-tallet boligfelt med hageanlegg.
- Prestegårdshagen – og Gudbrandsdalens embetsmannshager, *Kristina Skåden*.
- Grønnsakshager og gårdsdrift ved Maihaugens museumsbonde *Anders Hagen*.
- Rabarbraen på setra og bureisningsbruket.

11:30 Piknik i hagen – Maihaugen

12.30 Avreise fra Maihaugen.

Hva har vi opplevd så langt? En første oppsummering i bussen.

Heidi Froknestad, prosjektleder og formidler ved Mjøsmuseet.

13:15 Gjøvik gård – fra «den tyske stil» til etablering av blomstereng

Parken inneholder elementer fra flere tidsperioder. Et område er lagt om fra grasplen til blomstereng. Arbeidet er utført av Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter i samarbeid med Gjøvik kommune og Mjøsmuseet. Det er tredje sesongen med blomstereng i år.

Heidi Froknestad, prosjektleder og formidler ved Mjøsmuseet.

14:00 Avreise til Steinberg

14:30 Steinberg – et fredet kulturlandskap - muligheter og utfordringer

Amtmannsgarden Steinberg er en av de mest autentiske og komplette gardsanleggene fra 1814-generasjonen med bygninger, park, gravsted og et helhetlige kulturlandskap med jorder, beiter og skogen. Hvordan arbeider museet for å holde dette i hevd med små ressurser?

Kaffe med no' attåt.

16:00 Avreise fra Steinberg

17:15 Hovelsrud gård på Helgøya – midt i Mjøsa

Hovelsrud gård ligger på Helgøya, midt i Mjøsa. Området er et av de rikeste og mest fruktbare landbruksområdene i Norge. Hagen ble anlagt i 1840-åra av er i dag tilbakeført til opprinnelig stand. Helgøya er del av de 51 «Utvalgte kulturlandskap» i jordbruket.

Marianne Ohlsson, eier og gardbruker.

18:15 Avreise fra Hovelsrud gård

– Hva har vi opplevd? Runde to.

19:00 Ankomst Hamar, innsjekk hotell

19:30 Strandstuen – Bobler i nyanlagt hage ved Kirsten Flagstad museet.

20:00 Middag

Urtehagen på Domkirkeodden er en levende museumsutstilling bestående av økologisk dyrkede vekster med røtter i kulturhistorien. Anno Domkirkeodden fotoarkiv.

Onsdag 4. september, Domkirkeodden

- 09:00 **Spasere langs Mjøsstranda fra sentrum til Domkirkeodden**
Arne Julsrud Berg, direktør Mjøsmuseet forteller om Mjøsas kulturhistorie og kulturlandskap.
- 10:00 **Museenes nettverk for kulturlandskap – nettverksmøte i Storhamarbygningen.**
- 11:30 **Omvisning i Urtehagen og Hamardomen**
Urtehagen på Domkirkeodden er en levende museumsutstilling bestående av økologisk dyrkede vekster med røtter i kulturhistorien. Hagen er delt inn i Klosterhagen, Hedmarkshagen, Sansehagen, Giftplanteavdelingen og Hanna Winsnes kjøkkenhage.
Hildur Hauksdottir, leder Urtehagen
- 13:00 **Lunsj**
- 14:00 **Slutt**

Praktisk informasjon

Du melder deg på via denne lenken: <https://museumbillett.no/no/museum/1/produkt/1036>

Påmeldingsfrist: 6. juni, 2024.

Påmelding og deltakeravgift kr. 2850,-

Påmeldingen er bindende.

Deltakeravgift er satt til kr 2 850 kr og dekker følgende:

- deltaking ved hele programmet.
- felles busstransport fra Lillehammer til Hamar via innlagte programposter.
- alle måltid satt opp i programmet.

Vi tar forbehold om at det kan bli økt deltakeravgift dersom det blir færre enn 30 deltagere.

Faktura for deltakeravgiften blir sendt til fakturaadressa du oppgir i påmeldingsskjemaet.

Overnatting:

Det blir overnatting på Lillehammer 2.-3. september og på Hamar 3.-4. september. Deltagerne bestiller overnatting selv. Det er reservert et antall rom på Mølla hotell på Lillehammer og Victoria hotell på Hamar, og vi følger førstemann til mølla-prinsippet.

Lillehammer - Mølla hotell:

Prisene og romtypene som kan bestilles:

Enkeltrom: 1290,- per rom per natt inkludert frokost.

Lite dobbeltrom for enkelt bruk: 1390,- per rom per natt inkludert frokost.

Dobbeltrom for 2 personer: 1590,- per rom per natt inkludert frokost

Oppgi referansen #16886 ved bestilling!

Hamar - Victoria hotell:

Enkeltrom: 1395,- per nett inkludert frokost

Dobbeltrom: 1695,- per natt inkludert frokost

Rombestilling via denne lenka: <https://www.thonhotels.no/event/nettverkssamling-kulturlandskapsnettverket/>